

# El cabirol

*En Walt Disney va fer famosa la història d'un petit cérvol, el seu nom va fer fortuna i xics i grans van creure que tots els cèrvids eren com ell: no pas!*

No fa gaires anys era ben poc freqüent observar grans mamífers salvatges en el decurs d'una sortida per qualsevol de les nostres comarques. Tret, és clar, que anéssim a llocs rics en isards o cérvols, per exemple. En poc temps, però, això ha canviat, i segons a on de quina manera! S'ha passat d'uns boscos força 'buits' a uns altres de més 'vius'. En bona mesura, aquest canvi ha estat propiciat pel cèrvid més petit d'Europa, l'esvelt i esprimatxat cabirol (*Capreolus capreolus*).

El cabirol és un ungulat de mida mitjana. Amida uns 65-73 cm d'alt i pesa entre 18 i 25 kg, segons el sexe i la localitat—com més al nord, més grossos i més pesen, no sols els cabirols, sinó la fauna en general. Com la resta de cèrvids, les femelles no tenen banyes. Als mascles, en canvi, els creixen rectes, no pas tan grosses com les dels cérvols, i de tres puntes. A finals de primavera ja les tenen ben desenvolupades per tenir-les a punt a l'estiu, quan entrin en zel. Les banyes, a mesura que van creixent, estan protegides per una mena de borra que els cabirols fan saltar tot fregant-se-les a les parts baixes dels troncs d'arbres joves. Aquest és un rastre típic que es pot trobar amb relativa facilitat allà on hi hagi cabirols. Sovint, de tant fregar-se fan saltar tota l'escorça de l'arbre 'rascador' i

l'acaben matant. El pelatge és curt i d'un marró variable, en funció de l'època. A l'estiu és més clar i a l'hivern, més grisenc i espès. Un bon tret distintiu del cabirol és el color del musell, que és negre tot l'any, i de les vores del cul, que són blanques. Aquesta mena de disc anal de color blanc serveix per cridar l'atenció dels congèneres, especialment en cas de perill. Aleshores, fugen fent uns saltirons de manera que la blancor del cul es veu molt i adverteix la resta del grup.

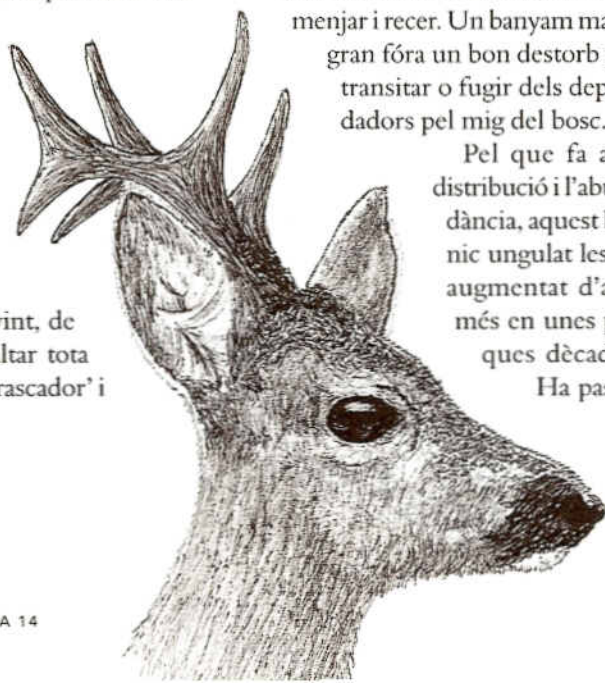
**El cabirol és molt forestal.** Ocupa tota mena de boscos, sempre que tinguin clarianes o zones obertes a prop. Normalment, durant el dia s'alimenta a l'espessor arbrada, i cap al tard surt als prats a pasturar. La seva dieta és àmplia, i tant menja fulles de diverses espècies—roure, alzina, esbarzer...—com herba de prat. La seva mida no gaire gran, la seva esveltesa i les seves banyes petites funcionen perfectament per moure's pels ambients forestals, entre el sotabosc arbustiu i lianoide, on troba menjar i recer. Un banyam massa gran fóra un bon destorb per transitar o fugir dels depredadors pel mig del bosc.

Pel que fa a la distribució i l'abundància, aquest bonic ungulat les ha augmentat d'allò més en unes poques dècades.

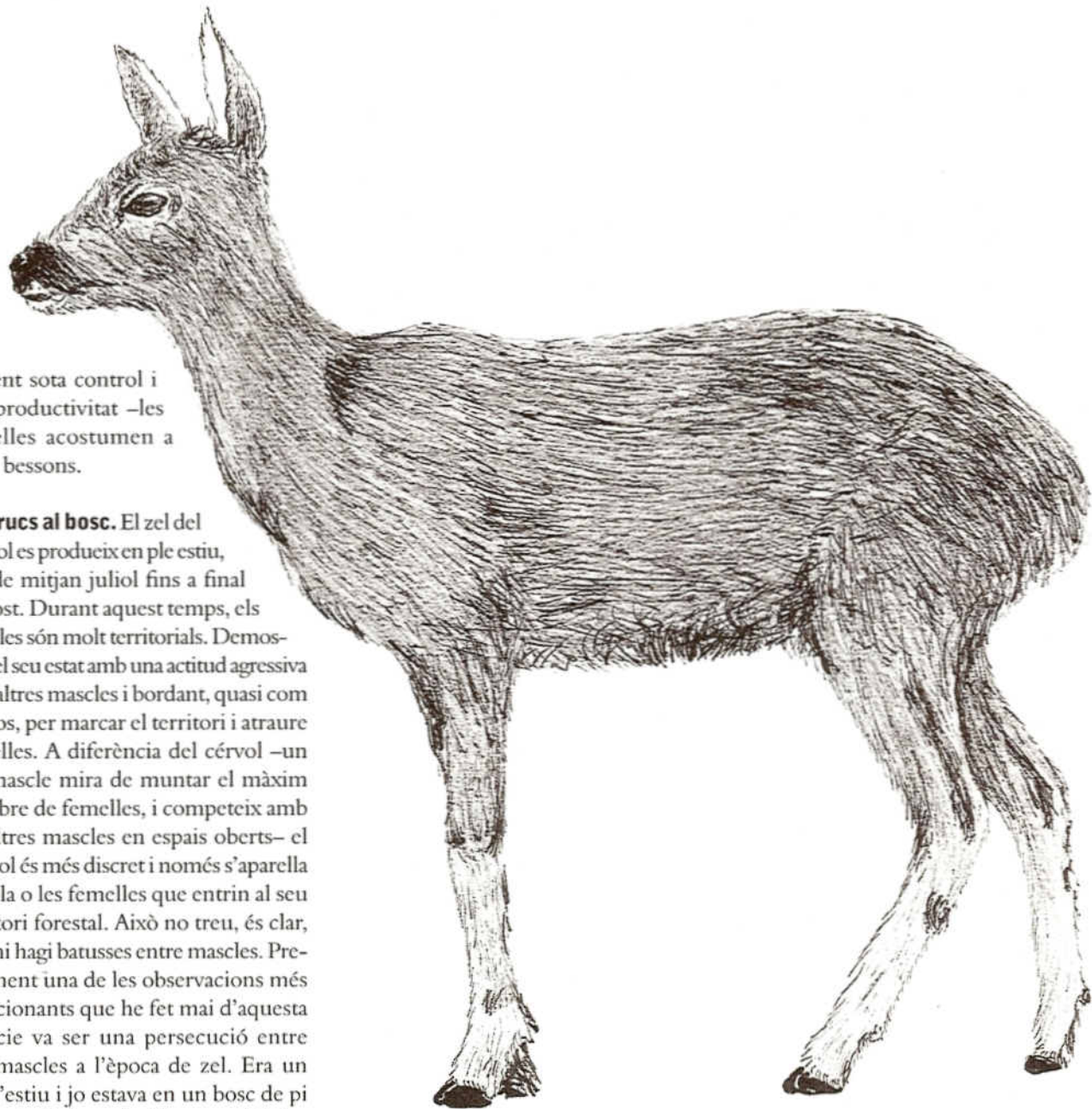
Ha passat

d'ésser molt escàs i localitzat a estar en plena expansió. La seva escassetat s'explica per la pressió cinegètica a què fou sotmès, com la resta de grans herbívors autòctons, des del segle XVIII. El poblament, les necessitats i la idea que la fauna era un bé inesgotable, van empènyer la societat d'alguns segles enrere a caçar i caçar espècies preuades com a font d'aliment. Cérvols, cabirols, cabres salvatges i isards van ser quasi exterminats al nostre país. Després fou el torn dels grans carnívors, que delmaven els ramats domèstics i competien amb els humans per la poca caça que aquests mateixos havien deixat.

Tornant al cabirol, als anys setanta i vuitanta del segle passat, se'n van fer diverses reintroduccions als dos costats de la serralada pirinenca. Fruit d'això, ben aviat es notà un increment de la població pallaresa i aranese. Se'n feren altres reintroduccions, que també tingueren èxit, com per exemple a la Garrotxa, al Ripollès, a la serra del Montnegre i a Poblet. Així doncs, no és només una espècie pirinenca, sinó que es troba arreu del Principat, sempre que hi hagi masses forestals extenses. La major abundància i densitat, però, sí que es dona al nord-oest del país. A les tres comarques d'aquesta revista hi és ben present, i l'augment en poques dècades també és un fet. A banda de les reintroduccions, hi ha diverses raons que han facilitat la recuperació de l'espècie: manca dels seus principals depredadors—llop i gatillop [linx]—, hàbitat favorable en augment, pressió cinegètica teòri-








cament sota control i alta productivitat –les femelles acostumen a parir bessons.

**Lladruc al bosc.** El zel del cabirol es produeix en ple estiu, des de mitjan juliol fins a final d'agost. Durant aquest temps, els mascles són molt territorials. Demostren el seu estat amb una actitud agressiva vers altres mascles i bordant, quasi com un gos, per marcar el territori i atraure femelles. A diferència del cérvol –un sol mascle mira de muntar el màxim nombre de femelles, i competeix amb els altres mascles en espais oberts– el cabirol és més discret i només s'aparella amb la o les femelles que entren al seu territori forestal. Això no treu, és clar, que hi hagi batusses entre mascles. Precisament una de les observacions més emocionants que he fet mai d'aquesta espècie va ser una persecució entre dos mascles a l'època de zel. Era un dia d'estiu i jo estava en un bosc de pi negre de l'obaga de Sispony, al Principat d'Andorra. A banda i banda del corriol el bosc estava cobert de neret –o abarset– florit. Tot d'un plegat vaig sentir uns forts lladrucs de cabirol més amunt d'on era jo. I uns altres. I soroll de branques trencades i fregament de matolls. I un bordar més fort i proper. Llavors em vaig girar i vaig veure com, a no gaires metres de mi, baixava un mascle de cabirol corrent pel bosc i darrera seu un altre que l'empaitava. Van creuar el camí i van continuar la

persecució bosc avall, bordant el del darrere i fugint tant com podia el del davant. Penso que ni es van adonar de la meua presència. A mi se'm va accelerar el pols. L'escena, entremig de la florida d'abarsets, va ser molt maca.

**Compte amb els noms.** Tenim un país molt divers en tots els sentits, lingüísticament també, ja ho sabem. Fa temps em va cridar l'atenció el nom d'una serreta abrupta de la cara nord del Cadí,

davant d'Estana, si fa no fa: la serra Cabirolera. El nom ens remet directament a la nostra espècie, però precisament aquell indret rocós i penjat no és gaire escaient per al cabirol. Màxim hi ha algun pi negre arrapat a la penya, però de bosc ni parlar-ne. Per què es diu així, doncs, aquell lloc? Regirant llibres vaig trobar-ne la resposta. Al Pirineu, en un sentit ampli, sembla que el nom antic de l'isard no era pas isard, sinó... cabirol. Ara sí, ara lliga 

El cabirol viu en tota mena de boscos que tinguin clarianes o zones obertes a tocar.